

De verdedigers van Den Haag liggen, 80 jaar na dato, nog steeds in een massagraf. Een initiatiefvoorstel zou de politiek tot actie kunnen bewegen. Dat is, gedeeltelijk, gelukt.

‘Ze verdienen een waardige herbegravenis’

Nicolette van der Werff

Na publicaties in deze krant over het massagraf op de Algemene Begraafplaats aan de Haagse Kerkhoflaan, waarin naar schatting 167 gesneuvelde Nederlandse militairen liggen opgesteld, diende Richard de Mos namens Hart voor Den Haag/Groep de Mos onlangs een initiatiefvoorstel in.

Hierin pleit hij voor een waardige herbegravenis van de jongemannen die tachtig jaar geleden hun leven gaven in de Slag om Den Haag. Met zijn voorstel steunt De Mos de projectgroep Ereveld Den Haag en nabestaanden van de gesneuvelden die zich verenigd hebben om de gevallen de eer te geven die hun toekomt.

In het initiatiefvoorstel wordt gepleit voor een nieuw aan te leggen Haags ereveld waar de 167 gesneuvelde militairen zouden kunnen worden herbegraven. De projectgroep die de discussie over het massagraf aanzwengelde, noemt het grasveld bij het Indisch monument naast de Waterpartij een waardige en praktische plek voor een laatste rustplaats voor de verdedigers van Den Haag. Volgens De Mos zou dit nieuwe ereveld ook een goede locatie zijn om (Haagse) militairen te begraven die elders ter wereld voor het vaderland gestorven zijn. Tevens benoemt hij het educatieve belang van een ereveld voor Den Haag.

De projectgroep Ereveld Den Haag is blij met het initiatiefvoorstel en de positieve reacties hierop. Ze zijn echter ook teleurgesteld over de radiostilte bij sommige politieke partijen. „Die jongens in dat massagraf hebben hun plicht gedaan en daar de hoogste prijs voor moeten betalen. Dat niet alle politici in Den Haag de moeite hebben genomen om zich uit te spreken over hun lot, steekt”, zegt Jurriaan Wouters van de projectgroep.

Ondergeschoven kindje

De Slag om Den Haag lijkt een ondergeschoven kindje in het historisch besef van Nederland, en sommige Haagse politici, te zijn. „De aandacht voor de strijd tegen de oprukkende Duitse troepen in 1940 gaat vooral naar de veldslag op de Grebbeberg en het bombardement op Rotterdam”, erkennen militair-historici Wim Lutgert (64) uit Pijnacker en Wouter Hagemeijer (61) uit Rotterdam.

Er zijn krijgsgeschiedkundigen die menen dat de Duitse verliezen rond Den Haag ervoor hebben gezorgd dat Hitler werd gedwongen om de Slag om Engeland uit te stellen. „Dat zou ik zo niet durven

Reken maar dat er in Berlijn gevloekt is toen een paar ongeefende dienstplichtige Nederlandse jongens het wonnen van zeer goed getrainde troepen

– Wim Lutgert, militair historicus

Families plaatsten in 1940 houten kruizen op het Haagse massagraf. De kruizen werden op last van de nazi's verwijderd om plaats te maken voor het huidige witte monument. PRIVÉFOTO

te stellen, maar dat de nazi's in Den Haag een onverwachte en gevoelige klap kregen uitgedeeld, staat vast. Reken maar dat ze gevloekt hebben in Berlijn toen bleek dat een paar slecht geoefende dienstplichtige Nederlandse jongens het wonnen van ervaren en zeer goed getrainde gevechtstroepen”, zegt majoor b.d. Lutgert.

Veruit het grootste deel van de mannen die op 10 mei 1940 op en rond de vliegvelden Ockenburg, Valkenburg en Ypenburg moesten vechten, waren jonge jongens en huisvaders die waren opgeroepen om hun dienstplicht te vervullen. Veel van die mannen kwamen uit onze eigen regio. Ze kregen ieder een geweer en honderd kogels om de drie Haagse vliegvelden te verdedigen. „Toen het op Ypenburg vol stond met brandende Duitse vliegtuigwrakken en de Duitse piloten probeerden op de A13 te landen, hebben ze de snelweg in mum van tijd vol gezet met autowrakken en rioolbuizen uit het Rijswijkse gemeentelijk depot. Ze waren dapper én creatief”, concludeert Lutgert.

Parachutisten

„Den Haag was een beetje voorbereid”, meent overste b.d. Hagemeijer. „Een piloot van de KLM was, op 9 april 1940, bij toeval getuige van de Duitse aanval op Oslo en had bij de Nederlandse legerleiding verslag gedaan van parachutisten die een belangrijke rol speelden. Voor de verdediging

van vesting Holland dacht men tot dan toe nog in linies. Dat parachutisten achter de linies zouden kunnen worden gedropt was nieuw. De legerleiding heeft toen extra troepen gestuurd om de Haagse vliegvelden te kunnen beschermen. Ongeveer 1700 man hebben die vliegvelden met hand en tand verdedigd.”

Afweergeschut

Aan het eind van de dag hadden de Duitsers enorme verliezen geleden en waren de Haagse vliegvelden in Nederlandse handen. Er is een bitter gevecht geleverd. Omdat Nederland jarenlang bezuinigd had op defensie was er te weinig lucht-afweergeschut. Om zich toch tegen een Duits bombardement te kunnen verdedigen hadden directeurs van fabrieken in de omgeving een steunfonds opgericht om afweergeschut te kunnen kopen.

„Fabrieksarbeiders van Calvé hebben daarmee

veel Junkers naar beneden gehaald”, vervolgt Hagemeijer.

„Dankzij pure moed en standvastigheid is de Slag om Den Haag gewonnen. Dat de gesneuvelde militairen tachtig jaar later nog steeds in een anoniem massagraf liggen, bevremdt mij. Overal in Nederland zijn er massagraven geopend om de gevallen eervol te kunnen herbegraven. Waarom dat niet in Den Haag is gebeurd, is mij een raadsel. De militairen die in mei 1940 rond Rotterdam sneuvelden hebben een mooi individueel graf in

Dat de nazi's in Den Haag een onverwachte en gevoelige klap kregen uitgedeeld, staat vast

– Wouter Hagemeijer, militair historicus

▲ Een monument op de Algemene Begraafplaats met namen van de gevallen, die hier liggen begraven in een anoniem massagraf.

FOTO FRANK JANSEN

▼ Links: De slag om Den Haag gezien vanuit het Bezuidenhout, kijkend richting Voorburg. Rechts: Duitse transportvliegtuigen op de A13 naar Rotterdam.

FOTO'S COLLECTIE NEDERLANDS INSTITUUT VOOR MILITAIRE HISTORIE

Crooswijk gekregen”, weet de Rotterdamse militair historicus.

„Op dit moment worden kosten nog moeite gespaard om een Brits vliegtuig uit de Tweede Wereldoorlog van de bodem van het Markermeer te halen. Er zijn stoffelijke resten gevonden. De Bergings- en Identificatiedienst van de Koninklijke Landmacht zal de resten identificeren aan de hand van genetisch materiaal van nabestaanden uit Canada en Groot-Brittannië. Het lijkt mij sterk dat ze niet hetzelfde kunnen doen voor het Haagse massagraf aan de Kerkhoflaan”, besluit Lutgert.

De Slag om Den Haag is vrijwel onbekend bij de Haagse bevolking. Daarom schreef de Rijswijkse auteur Astrid Abbing het spannende, geschiedkundige jeugdboek *Ypenburg 10 mei 1940*. Het boekje is gratis verstrekt aan de leerlingen van basisscholen op Ypenburg en Leidschenveen. „Onze ervaring is dat kinderen het interessant vinden om over de Slag om Den Haag te leren. Waar ze ook

FRACTIES

‘Sympathiek voorstel’

Deze krant peilde de reacties op het voorstel bij alle partijen in de gemeenteraad.

GroenLinks - Arjen Kapteijns: „GroenLinks vindt het een goed idee om een Ereveld in Den Haag te realiseren. In welke vorm verdient nog wel wat uitwerking, maar we moeten de jonge mannen die tijdens de Slag om Den Haag zijn gesneuveld eindelijk de erkenning geven die zij verdienen. Dit had eerder moeten gebeuren. GroenLinks hoopt dat een waardige herbegravenis troost biedt aan de nabestaanden en dat het Ereveld kan bijdragen aan de trots en kennis die Hagenaars hebben over de Slag om Den Haag. Het Ereveld dient daarmee niet alleen als eerbetoon, maar is ook van educatief belang.”

D66 - Marije Mostert: „D66 vindt dat het huidige massagraf geen enkel recht doet aan de dappere mensen die er liggen. We gaan graag samen met de rest van de raad het gesprek aan met het college over hoe we deze helden een eigen graf, met passend eerbetoon, kunnen geven.”

ChristenUnie/SGP - Pieter Grinwis: „Wij steunen het plan van Groep de Mos om deze soldaten een waardige herbegravenis te geven.”

PvdA - Janneke Holman: „De PvdA steunt het voorstel om de komst van een ereveld in Den Haag te onderzoeken.”

NIDA - Adeel Mahmood: „Wij staan sympathiek tegenover het voorstel en wachten de reactie van het college graag af. We begrijpen de behoefte aan een waardig eerbetoon.”

CDA - Kavish Partiman: „Uiteraard vindt het CDA dit een heel sympathiek voorstel. We vragen ons wel af wat de oorlogsgravenstichting over dit voorstel heeft gezegd. Wellicht dat dit wordt meegenomen in de reactie van het college op dit voorstel. Voor ons staat voorop dat iedereen die gevochten heeft voor ons land en daarbij is omgekomen, recht heeft op een waardige laatste rustplaats en de daar bijbehorende ceremonieën.”

PvdD - Robert Barker: „Wij zijn voorstander van het opknappen van het graf op de Kerkhoflaan. Bij een herbegravenis komt veel kijken. Wij weten nog niet genoeg om te kunnen inschatten wat een dergelijk project allemaal zou behelzen. Is het bijvoorbeeld wel mogelijk de overledenen te identificeren, is er ruimte voor en zijn er gelden voor beschikbaar?”

Islam Democraten, PVV, SP, VVD, HSP en de Partij van de Eenheid hebben niet gereageerd.

vandaan komen. Het werkt verbindend om de Haagse geschiedenis te kennen. Burgemeester Jozias van Haartsen concludeerde daarom in 2015 al: ‘Iedere Haagse scholier zou dit verhaal moeten kennen.’”

